

İqtisadi inkişaf sosial rifahın əsas amilidir

Artıq tarixə qovuşan 2021-ci ilin yekunlarını təhlil edəndə dünyada pandemiya rejiminin hökm sürdüyü, maliyyə və iqtisadi çətinliklərin yaşandığı bir şəraitdə Azərbaycanın dinamik inkişafı barədə aydın təsəvvür yaranır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ötən dövrlərdə olduğu kimi, 2021-ci ildə də idarəçilik sistemi təkmilləşdirilib, ardıcıl kadr və struktur islahatları həyata keçirilib, dövlət orqanlarının fəaliyyətində elektron xidmətlər genişləndirilib, vətəndaş məmnunluğu gücləndirilib, Azərbaycan brendinə çevrilən “ASAN xidmət”, “ASAN Kommunal”, “DOST” kimi mərkəzlərin uğurlu fəaliyyəti ictimai şüurda inqilabi dəyişikliklərə yol açıb.



Ölkədə 2003-2021-ci illərdə qəbul edilən 150-dək dövlət proqramının uğurla icra edilməsi nəticəsində iqtisadi inkişaf tempi ardıcıl xarakter daşıyıb. Azərbaycanın Avropa miqyasında rəqabətə davamlı iqtisadiyyata malik olması Dünya Bankının nüfuzlu “Doing Business 2020” hesabatında respublikamızın ən islahatçı 20 ölkə sırasına daxil edilməsini şərtləndirib.

Azərbaycan iqtisadiyyatında 2021-ci ildə bir sıra mühüm uğurlar əldə edilib. İqtisadi fəallığın əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, yenə də hökumət tərəfindən dəstəklənməsi iqtisadiyyatın inkişaf dinamikasına müsbət təsir göstərmiş, makroiqtisadi sabitlik qorunub. Həmçinin, yüksək iqtisadi inkişaf amilləri iqtisadiyyatın

qeyri-neft sektoruna böyük həcmdə investisiyaların yatırılmasına imkan verib. Eyni zamanda, büdcənin sosialyönümlü xarakter daşması diqqət mərkəzində saxlanılıb.

İqtisadi uğurların mənzərəsini müşahidə etmək üçün əvvəlcə bu sahənin inkişafında önəmli rol oynayan neft sənayesinin ötən ilki fəaliyyətinə diqqət yetirək. Bunun üçün əvvəlcə xatırladaq ki, 2020-ci ilin son günündə Trans-Adriatik Qaz Boru Kəmərinin (TAP) istifadəyə verilməsi ilə tamamlanan “Cənub qaz dəhlizi” layihəsi təbii qaz sektorundakı üstün nailiyyətlərinə görə 2021-ci ildə Dubayda keçirilən “Gas tech Awards-2021” mərasimində qalib elan olunub.

(ardı 6-cı səhifədə)

İqtisadi inkişaf sosial rifahın əsas amilidir

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Trans-Adriatik Qaz Boru Kəmərinin fəaliyyətə başlaması region üçün mühüm önəm daşıyan hadisədir. Çünki bu kəmərin enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə və mənbələrin şaxələndirilməsinə ciddi dəstək verir, regionda əməkdaşlıq körpülərini möhkəmləndirir, yüksək gəlirlər. Ölkəmizdən Avropa bazarlarına ildə 10 milyard kubmetr qaz tədarükünü reallaşdırmaq üçün nəzərdə tutulan bu kəmərin hazırda uğurla fəaliyyət göstərir.

Xatırladaq ki, TAP xətti İtaliyada bitməsinə baxmayaraq, gələcəkdə Azərbaycan qazını Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İsveçrə və Avstriya kimi böyük Avropa bazarlarına da çatdırmaqla bilər. Potensialı onun ötürücülük gücünü iki dəfə artıraraq ildə 20 milyard kubmetrə çatdırmağa imkan verir.

Onu da deyək ki, ötən il Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) "Şahdəniz" yatağı üzrə təbii qaz və kondensat satışından əldə etdiyi gəlirlər 884 milyon 793 min ABŞ dolları olub. ARDNF-in məlumatına görə, 2021-ci ildə Neft Fondunun "Şahdəniz" yatağı üzrə kondensatın satışından gəlirləri 302 milyon 817 min dollar təşkil edib.

ARDNF Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) neft-qaz yataqları blokunun işlənməsi layihəsinin reallaşdırılması çərçivəsində isə 2021-ci ildə 5 milyard 968,4 milyon ABŞ dolları gəlir əldə edib.

Qeyd edək ki, Neft Fondunun indiyədək (2001-ci ildən etibarən) AÇG layihəsi üzrə gəliri 155 milyard 373 milyon dollar olub. Keçən ilin yanvar-noyabr ayları ərzində magistral neft kəmərləri ilə 32 milyon 53,4 min ton neft nəql edilmişdir.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, nəqlatın 75,2 faizi Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) neft ixrac kəməri ilə həyata keçirilib. Ötən ilin 11 ayında bu kəmərin vasitəsilə 24 milyon 110,2 min ton neft ötürülmüşdür. Dövr ərzində BTC kəməri ilə 3 milyon 212 min ton tranzit nefti də nəql edilmişdir.

Azərbaycan 2021-ci ildə qeyri-neft iqtisadiyyatında da mühüm uğurlara nail olub, bu sahədə bir sıra layihələr gerçəkləşdirilib:

– keçən il mayın 15-də Qəbələ Dəmir Yolu Vağzalının və Ləki stansiyasının açılışı reallaşmışdır. Bu ən müasir yol-nəqliyyat infrastrukturunun reallaşması Qəbələdən paytaxta və digər yerlərə gedən sakinlərin rahat və təhlükəsiz şəkildə mənzil başına çatmasına hərtərəfli imkan yaradır;

– Hacıqabulda "Azərsun Şamaxı Aqropark"ı açılıb. İki hissədən – əkin sahələrində və heyvandarlıq kompleksindən ibarət olan bu kompleksdə Azərbaycanda ilk dəfə embrion köçürülməsi həyata keçirilib;

– Hacıqabul Sənaye Məhəlləsinin nəzdində istifadəyə verilən "Azərmas" zavodu ildə 1500 ədəd yük və xüsusi təyinatlı avtomobil istehsal etmək imkanına malikdir. Müəssisə gələcəkdə



daxili bazarın tələbatını ödəməklə yanaşı, ixrac potensialını artırmağı da qarşıya mühüm vəzifə kimi qoyub. Ümumiyyətlə, Hacıqabul Sənaye Məhəlləsində müxtəlif istehsal sahələri üzrə 10 müəssisə qurulub və sahibkarlar tərəfindən bu layihələrin icrasına 45,44 milyon manat investisiya cəlb olunub;

– İsmayıllı rayonunda Basqal-Sulut, Naxçıvan MR-də Culfa-Ordubad magistral yolları və digər yollar əhalinin rahatlığını təmin edib və iqtisadiyyatın inkişafına təkan verib.

Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətdə olduğu 18 il ərzində yol təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı qəbul edilən proqramlar çərçivəsində aparılan islahatlar nəticəsində Azərbaycan yol infrastrukturunun keyfiyyətini artırmaq üçün MDB dövlətləri arasında 1-ci, dünyanın 140 ölkəsi arasında isə 27-ci yerdə qərarlaşmağa müvəffəq olub.

Bu göstəriciləri şərtləndirən bəzi göstəriciləri diqqətə çatdırmaq istərdik. Bunun üçün əvvəlcə 2003-2021-ci illər ərzində Bakı şəhərində görülən işləri nəzərdən keçirək:

– 83 yol ötürücüsü və tunel tikilib, 4-ü təmir olunub;

– 99 yeraltı və yerüstü piyada keçidinin tikilməsi, 11-nin isə təmiri reallaşdırılıb.

Kəndlərarası avtomobil yollarının salınması, yenidən qurulması ilə bağlı isə onu qeyd edə bilərik ki, 2003-2021-ci illər ərzində 6,2 milyon nəfər əhali yaşayan, 2210 yaşayış məntəqəsini birləşdirən kəndlərarası 5,1 min kilometr uzunluğunda avtomobil yolu tikilib, yenidən qurulub və təmir olunub.

Ümumiyyətlə, 2003-2021-ci illər ərzində respublika ərazisində 19,2 min kilometr uzunluğunda yeni yol tikilib, yenidən qurulub və təmir edilmişdir, 460 yeni körpü, yol ötürücüsü və avtomobil tuneli inşa olunub, 95-i isə müasirləşdirilib. Həmçinin xatırladaq ki, respublikada 1 yanvar 2021-ci il tarixinə qədər texniki dərəcəli avtomobil yollarının uzunluğu 2003-cü ildə 115 kilometr

təşkil edirdisə, bu gün artaraq 935,5 kilometrə çatıb.

Vətən müharibəsində tarixi zəfər əldə edildikdən sonra Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda tikinti, quruculuq-abadlıq işləri geniş vüsət alıb. Düşməndən azad edilən ərazilərin minalardan təmizlənməsi xüsusilə diqqət mərkəzində saxlanılıb, bu istiqamətdə mühüm tədbirlər reallaşdırılıb. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü və dəstəyi ilə bir sıra layihələr həyata vəsiqə alıb. Düşməndən təmizlənən ərazilərdə şəhər və kəndlərin baş planları əsasında "Ağıllı şəhər", "Ağıllı kənd" layihələrinin icrasına başlanılıb.

Yeri gəlmişkən, Zəngilanda 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağıllı kəndlərini əhatə edən birinci "ağıllı kənd" layihəsi ilə bağlı onu qeyd edək ki, həmin yaşayış məntəqələrində adı çəkilən layihəyə əsasən innovativ tikinti materiallarından istifadə olunmaqla 200 fərdi evin tikintisi nəzərdə tutulub. Evdaxili mühəndis kommunikasiya, isitmə sistemlərinin "ağıllı texnologiyalar" əsasında qurulacağı planlaşdırılıb. Bu kəndlərdə müasir məktəb, bağça, poliklinika və elektron idarəetmə mərkəzlərinin inşa olunacağı, turizm infrastrukturunun formalaşdırılacağı da qərara alınıb. Bütün yaşayış evləri, sosial obyektlər, inzibati və ictimai işə binaları, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və istehsalı prosesi alternativ enerji mənbələri ilə təmin ediləcəyi nəzərdə tutulub. Layihənin icrasına yerli mütəxəssislərlə yanaşı, Türkiyə, Çin, İtaliya və İsrail şirkətlərinin mütəxəssisləri də qoşulub.

Dövlətimizin başçısı 2021-ci il ərzində Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda gerçəkləşdirilən layihələrin icrası vəziyyəti ilə tanış olmaq məqsədilə 10 şəhər və rayona - Şuşa (7 dəfə), Füzuli (7 dəfə), Xocavənd (5 dəfə), Zəngilan (4 dəfə), Cəbrayıl (3 dəfə), Laçın (2 dəfə), Qubadlı (1 dəfə), Kəlbəcər (1 dəfə), Ağdam (1 dəfə) və Tərtər (1 dəfə), ümumilikdə 32 dəfə səfər edib. Bu səfərlər çərçivəsində dövlətimizin başçısı 21 sosial-iqtisadi obyekt və mədəniyyət abidəsinin açılışını edib, 37 obyektin təməlini qoyub, yenidənqurma,

abadlıq-quruculuq tədbirləri ilə bağlı dəyərli tapşırıq və tövsiyələrini verib.

2021-ci ildə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda bir sıra mühüm obyektlər inşa edilərək istifadəyə verilib:

– Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının dövlətimizin başçısı İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə ötən il oktyabrın 26-da açılış mərasimi keçirilib. Bu aeroportun tez bir zamanda tikilməsi Prezident İlham Əliyevin şəxsi nəzarəti sayəsində mümkün olub;

– hazırda Zəngilan və Laçında da beynəlxalq hava limanları tikilib və bu aeroportların inşası ilə regionun nəqliyyat imkanları daha da genişləndiriləcək;

– 2021-ci ildə ölkə ərazisində 23 yeni enerji obyekti istifadəyə verilib. Onlardan 13-ü Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdadır;

– il ərzində Azərbaycan yollarının şəbəkəsi də xeyli genişləndirilib. Şuşaya "Zəfər yolu" çəkilib. Suqovuşan qəsəbəsinə və Talış kəndinə, Qubadlı şəhər mərkəzinə gedən Xanlıq-Qubadlı yolu istifadəyə verilib.

– oktyabrın 4-də Azərbaycan Prezidentinin Cəbrayıl rayonuna səfəri zamanı açılışını etdiyi "KamAZ" ASC ilə "Gəncə Avtomobil Zavodu" istehsalat Birliyinin birgə servis mərkəzi fəaliyyətə başlayıb.

Ağdam Sənaye Parkı, Şərqi Zəngəzurda "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkı, Zəngilan "Dost Aqropark" da yeni istifadəyə verilən sənaye müəssisələri sırasında xüsusi önəm daşıyır.

Bir neçə gün bundan əvvəl isə Horadiz-Ağbend dəmir yolunun bir hissəsi istifadəyə verilib. Artıq xəttin 23 kilometrlik hissəsində qatarlar hərəkətə başlayıb. Həmin qatarlarla yolun tikilməkdə olan hissəsi üçün materialların daşınması reallaşmışdır.

Xatırladaq ki, Horadizdən başlayaraq Ağbendə qədərlər çəkiləcək dəmir yolu xəttinin ümumi uzunluğu 110 kilometrdir. Yolun keçdiyi ərazilər minalardan tam olaraq təmizləndi və yolboyu su ötürücüləri, körpülər hazırlanıb, torpaq-yataq işləri görüldü.

Hazırda Mərcanlı və Mahmudlu stansiyalarının tikintisi davam etdirilir.

Bütün bunlarla bərabər, işğal nəticəsində uzun illər ərzində susuz qalan Qarabağ torpaqlarında bu problem həllini tapıb. Ötən il oktyabrın 3-də Prezident İlham Əliyevin Qarabağa növbəti səfərində açılışı olan "Suqovuşan-1" və "Suqovuşan-2" kiçik su elektrik stansiyalarının bu məqsəd istiqamətində fəaliyyətləri gerçəkləşdirilib. Məhz Suqovuşan azad edildikdən sonra 30 il ərzində ilk dəfə olaraq Tərtər və digər rayonlara su verilib. İndiyədək suvarılmayan, yaxud da ki, az suvarılan 30 min hektar torpağın su təchizatı bu qəsəbənin azad edilməsi nəticəsində qaydaya salınıb.

Vaqif BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"